

Armoede Live 10 jaar later: Elly

Het gaat om geven en ontvangen

Armoede oplossen? Dat is nooit meer schulden hebben als het even kan. En als je die armoede eruit haalt, komen de mogelijkheden los. Elly is 54 jaar en werkt als vrijwilliger bij de Vogelopvang en vertelt daar erg enthousiast over. Ze is moeder van drie kinderen die inmiddels uit huis zijn. "Ik had de kinderen meer gegund", vertelt ze terugkijkend en: "De belasting van wat een mens kan hebben is voor mij eigenlijk te veel geweest." Maar ook is ze erg trots op het resultaat: "Ze zijn er best wel sterk van geworden."

Elly

Foto: © Louis Brown

Ze liet altijd een lampje aan in huis, zodat ze al van buitenaf wist of de stroom wel of niet afgesloten was. Elly vertelde over het lampje in de eerste serie van Armoede Live, in 2007 en 2008 en deed ook mee aan de bijbehorende film en vertelde over haar fascinerende Wie-van-de-drie-quiz waarbij je erachter moest zien te komen wie de echte persoon in armoede was. Hoe kijkt ze in 2017 terug op de afgelopen tien jaar? Wat is er gebeurd?

Veel losse banen

In 2007 was ze medewerkster van de SP-gemeentefractie en alleenstaand ouder van een tweeling van 21 jaar en een dochter van 16, twee van de drie kinderen woonden toen nog thuis. Elly had een opleiding in de richting sociaal-cultureel werk. Haar financiële situatie was bepaald niet rooskleurig: ze had schulden. Haar arbeidsverleden bestond uit veel losse banen, waaronder schoonmaakwerk, ook op een camping.

"Het is de ijzeren zelfdiscipline die eigenlijk van je gevraagd wordt."

De oorzaken van de armoede toen? Het was een combinatie van gestegen uitgaven voor kinderen, alleenstaand ouderschap, slecht betaalde flexibele banen, ontslag van werk, schulden en de post niet meer openen. In het uitgebreide interview in het boek Armoede Live! is haar levensverhaal na te lezen. Elly was kritisch over de economie en strijdbaar en ze pleitte ervoor mensen meer kansen te geven. De crux was volgens haar 'de ijzeren zelfdiscipline die eigenlijk van je gevraagd wordt' om jarenlang van een laag inkomen te kunnen leven.

Armoede nu

In 2017 is Elly vrijwilligster bij de Vogelopvang, heeft een vriend en zijn haar kinderen uit huis. Ze is kleiner gaan wonen en heeft een benedenwoning met een tuintje. Ze moestuniert en kan anderhalve à twee maanden leven van de tuin. Ze is in principe uit de schulden, op een kleine schuld bij een arts na; voor uitgaven voor chyropraxiebehandelingen voor behandeling van een hernia. Ze heeft tijdelijk geen sollicitatieplicht meer en schrijft en schildert. Bij haar baan bij de SP is ze ontslagen vanwege onenigheid met een raadslid. Van de ontslagvergoeding die ze in 2013 ontving heeft ze haar schulden afgelost. Een tijd lang erna had ze last van depressies. Ze zou net beginnen aan een traject dat leidt tot betaald werk, bij de Kring-

loop, toen ze een hernia kreeg. Sinds twee jaar zit ze thuis en kan alles, maar slechts een kwartier achter elkaar.

“Je blijft gewoon bang”

"Ik heb toch wel een armoede-trauma in die zin dat ik geen abonnementen heb. Over zoveel maanden heb ik die paar euro misschien niet. Maar het punt met die armoede is: ik ben er in die zin uit, want zonder kinderen is het een stuk makkelijker, een stuk goedkoper ook, voor jezelf ben je makkelijk en ik kan koken. Maar die mechanismen blijven in stand.

Puzzelen met eten, gewoon dat je weet dat je genoeg hebt voor de laatste week en toch maak je je zorgen. Dat krijg je er heel slecht uit en altijd toch het gevoel van oké ik heb het goed gedaan, ik heb genoeg over voor deze maand, maar er zal wel weer iets gebeuren weet je wel. Je blijft gewoon bang. En ik laat altijd als ik weg ga het licht aan, want dan weet ik als ik thuiskomja, dat krijg ik er niet meer uit op de een of andere manier. Het is net die reclame: je kan iemand wel uit de armoede halen, maar haal de armoede maar eens uit die persoon. Dat lukt niet. Je moet weer leren vertrouwen dat het wel goed komt, dat vertrouwen is zo lang weg geweest. Dan krijg je die hernia, dan heb je zorgkosten, dan moet je je extra verzekeren, dan krijg je geen extra kosten vergoed.

In 2012 heb ik een ontslagvergoeding gehad en dat rekenden ze mee als inkomen en dan heb je geen recht op al die extra voorzieninkjes, maar met de ooievaarspas ben ik gratis lid van de bibliotheek en dat vind ik heel leuk, dan kan ik eindelijk weer 's wat leren."

Kinderen en bijbaantje

"Je had ze zoveel meer gegund, zoveel gemak meer. Ze hebben overal voor moeten knokken, voor hun opleiding, om het huis uit te kunnen, voor nieuwe schoenen, dan moest er een bijbaantje gezocht. We hebben er veel door geleerd en we staan er steviger door in het leven en het is goed, maar als moeder weet je hoe dat veel makkelijker en met veel minder ellende ook had gekund. Je kunt van het leven leren, maar je kunt het je kind ook gewoon vertellen ze hebben het gewoon op de harde manier moeten leren.

Maar zelf zeggen ze: nee hoor, het was altijd gezellig en ja, ze kijken er heel anders op terug, ze hadden die zorg ook minder. Later zagen ze dat wel natuurlijk toen ze wat ouder werden. Toen kregen ze zakgeld van hun vader en dat namen ze mee naar huis en dan kwamen ze thuis met een pak

koffie en met een zak boodschappen en zeiden: nu koken wij want we hebben zakgeld gehad en als zij daarop terugkijken vinden ze dat mooi en goed en samenwerken. Maar voor mij was het toch wel pijnlijk.

"Ze zijn er best wel sterk van geworden"

Tijd en aandacht, dat hadden ze bij hun vader minder. Als het even moeilijk werd, dan ging het papaweekend niet door ofzo en dat soort dingen ... daar hadden ze heel veel moeite mee. Maar met de armoede niet. Maar ik denk, misschien waren ze verder gekomen zonder armoede, maar aan de andere kant hebben ze heel erg geleerd van 'je moet werken voor je geld en je moet je pad bepalen en kleine stapjes verzinnen of met een omweg en dan kom je er toch'. Dat hebben ze heel erg meegekregen, dat puzzelen.

Mijn dochter had eigenlijk geen geld voor haar studie, maar dan ging ze 's avonds in een hotel werken en nog een bijbaantje erbij en haar vriend ook. Veel gehutsemuts en toen kon het toch. Zonder die jeugd had ze niet geweten hoe ze dat moest aanpakken en nu wel. Tussendoor heeft ze zelfs haar rijbewijs gehaald en m'n zoon ook. Ze zijn blij met alles, zeggen ze zelf. En ze zeggen dat vrienden pas blij zijn als ze op vakantie zijn of naar een festival, maar mijn dochter zegt: 'mijn ijskast zit vol, ik heb gas en licht en een dak boven mijn hoofd, alles is betaald, goh wat heb ik het toch voor mekaar.'

En ze hebben het nu goed voor mekaar. Mijn dochter was bezig met een huis kopen: 'mam had je gedacht dat ik ooit een huis zou kunnen kopen!', zei ze. Voor mijn gevoel maakt dat heel veel goed.

Nee, het gaat gewoon, het zijn knokkers allemaal. Een van mijn zoons was ontslagen, ik zeg 'wat rot', zegt hij: 'nee, ik wou gewoon even spuien, dat komt heus wel weer goed, ik vind wel weer een baan.' Ze zijn er best wel sterk van geworden."

Angst en de gevolgen

"Voor mij is het van een belasting voor wat een mens kan hebben is het eigenlijk te veel geweest. Dat ging ik pas goed merken toen ze alle drie de deur uit waren. Dan heb je ook ruimte voor je emoties, schuld en boete, dan hoef je je nergens meer goed voor te houden. Ik ben best wel lang ik werd er behoorlijk depressief van, bang ook, ik ben toen hier gaan wonen, kleiner gaan wonen, dan hou je iets meer over en dan toch een soort

van angst dat het weer gebeurt. Dat zit er bij mij nog stevig in. Ik heb heel lang geworsteld, wat had ik dan anders kunnen doen en als ik dan terugkijk en mensen om me heen zeggen ook, je hebt het gewoon goed gedaan, klaar. Ik heb er heel lang mee geworsteld. Wel een jaar of vijf, dat ik zwaar depressief was, medicijnen geweigerd. Het ging net weer beter en toen die hernia.

Ik ben wel een stuk beter af nu en voor mijn gevoel ben ik nu met de laatste loodjes bezig om die armoede eruit te krijgen. Ik wil wel die onrust kwijt. Dat je een beetje het vertrouwen hebt dat 't wel goed komt, dat je iedere dag eten hebt. Straks komt de woningbouw naar ons schuurtje kijken, dan ben ik nog altijd dat met die deurwaarders en dat kan helemaal niet, want ik heb geen schulden en alles is betaald. Ik denk dat dat gewoon tijd nodig heeft, ik heb wel veel gepraat met mensen en die zeggen 'dat is toch gewoon normaal als je jaar na jaar ... "

Warmte

We waren al 20 jaar bevriend, dat maakte het makkelijker, hij kent die hele geschiedenis, hij is zelf dakloos geweest en dan weer dit en dan weer dat. Hij snapt 't. Bij hem uit het zich in het hebben van enorme voorraden, als er dan een keer iets op is of toen ie een keer geld had, heeft ie onmiddellijk zonnepanelen gekocht zo van: ik heb altijd stroom. Hij begrijpt het van dat lampje, 'O, dat komt door het gas en licht'. Dat is wel heel fijn hoor! Hij heeft iets gekraakt en toen verbouwd en toen verkocht en dat is zijn buffertje nu, het is een klein vermogen, niet stinkend rijk, maar toch dat je wel wat op de bank heb, een buffertje.

Het scheelt enorm iemand te hebben waar je je ei kwijt kan en andersom, een beetje warmte, best wel een ander leven.

Ik wil m'n hele leven al reizen ... Ik wou altijd naar Stonehenge, dat is een grote droom van me. Een hoop dingen die je verlangt, hoewel ik me daar wel overheen had gezet, maar dat je dat toch zou kunnen doen ..."

"Ik heb mezelf aangewend dat gelijk te doen, meteen open maken als er wat geregeld moet worden."

"Ik heb een mini-pensioentje, van de één 60 euro per jaar en van de ander een paar tientjes per jaar; dat heb ik al gedaan, het uitzoeken, daar heb ik wel plezier van dat ik dat weet. Alleen begrafenis heb ik nog steeds niet geregeld, dat is m'n laatste daad van rebellie, als ik dood ga, dan mag de

staat (lacht) nee hoor, maar dat doe je dan gewoon niet, als ik een baan zou hebben zou ik dat doen."

Toen maakte je je post niet open ... "Ik maak het allemaal open. Ik doe dat één keer per maand, op de 25ste en dan betaal ik alle rekeningen, het kost me nog steeds wel moeite, een brief van de belastingdienst, ik heb mezelf aangewend dat gelijk te doen, meteen open maken als er wat geregeld moet worden.

Ik kreeg toen mijn ontslagvergoeding en sindsdien ben ik schuldenvrij. Met zo'n vergoeding, dat is m'n kans natuurlijk om overal vanaf te komen en dan moet je al je post openmaken en alles betalen, dingen regelen en regelingen treffen, maar dan kan je het ook doen. Het openmaken als je weet 'ik kan het toch niet meer betalen' is heel anders dan wanneer je denkt: 'even zitten meid, even internetbankieren'. Ik wil nooit meer schulden als het effe ken.

Gemeente en gezondheidskosten

"Daarom was ik zo bang met die hernia, denk ik verdorie heb ik weer, gemeente gebeld, ik moet misschien straks thuiszorg, toen wilden ze nog opereren enzo. Ik heb precies gedaan wat de gemeente zei, zo spoedig mogelijk aanvullend verzekeren, aangemeld bij zo'n extra gemeentelijke regeling, 60 euro per maand extra, dat is echt heel veel, helemaal trots op mezelf en dan zegt de Bijzondere Bijstand: 'mevrouw nee dat doen we niet en dat ligt principieel bij de zorgverzekeraar'. Dan zegt de verzekeraar: 'nee, daarvoor moet je bij de Bijzondere Bijstand zijn' en dat is dan voor mij wel een heel moeilijk moment en je hebt zoveel pijn en je kunt niet uit de voeten en ik dacht: o daar gaan we weer, net als vroeger in de schulden en de honger en dit en dat.

Maar ik heb heel heel veel mazzel met m'n chiropractor die zegt: nee, ik vind heel principieel dat jij die behandeling nodig hebt en dat je daar geen schuld aan over houdt. Dus die rekening loopt wel, ledere maand betaal ik een behandeling, maar hij doet er geen kosten op, hij is heel relaxed, hij vindt eigenlijk dat het in het ziekenfonds hoort; in alle landen om ons heen wordt chiropraxie vergoed. Het was wel het enige dat hielp, ik kon niet meer lopen, daarom werd ik ook zo kwaad, gemeente wat willen jullie nou, ik kreeg wel thuiszorg, ik kon wel geopereerd, maar iets dat helpt tegen die hernia dat doen jullie dan niet, zo achterlijk."

Vrijwilligerswerk met opleiding

"Normaal gesproken heb je minder keuzes, maar omdat ik met die hernia zat moest ik revalideren en dan kom je in een ander traject, maar dan mag je zelf kiezen wat je mag doen. Je solliciteert je te pletter en dan hoor je niets en dan zit je bij die vrijwilligerscentrale en dan word je heel de tijd gebeld dat ze je als vrijwilliger willen hebben. Eigenlijk had ik een beetje de pest in.

Ik kan mensen helpen, bestuurswerk doen, ze vroegen een cliëntenvertrouwenspersoon, 36 uur, vrijwilligerswerk: maar dat is m'n opleiding idioten! Dat wordt niet meer betaald tegenwoordig! En toen dacht ik, dan kies ik voor vrijwilligerswerk dat echt nooit betaald wordt. Ik ga kijken wat vind ik nou leuk, waar heb ik zin in en dan kwam die baan met die vogeltjes.

"Ik heb nooit vermoed dat ik er zo blij en vrolijk van wordt."

"Gek genoeg: mijn hernia heeft er voor gezorgd dat ik in een zorgtraject zit, dan mag je kiezen welk vrijwilligerswerk je doet. En ik ben hartstikke gek op vogels. Ik weet er weinig van, je leert er giga veel, degene die de opvang leidt weet er alles van. Ik heb jonge duifjes, voeren met een spuit, medicijnen geven, af en toe zie ik vogels en vraag me af, is dit een Nederlandse vogel? Die heb ik nooit gezien, maar sommige leven hun hele leven op zee. En dan zit je er vijf centimeter vanaf! Heerlijk!

Als kind had ik al parkietjes, vroeger hadden we ook een hond. Ik ben vroeger thuis altijd opgegroeid met beesten, het is anders werken dan met mensen, ik word er helemaal zen van. Want met mensen ben je heel erg aan het nadenken en voelen en inleven. Dit is toch simpeler. Ik heb nooit vermoed dat ik er zo blij en vrolijk van wordt. Maar ik trek de kar niet, ik zit niet in het bestuur, ik ga niet over geld, ik hoef niet na te denken of het iedereen wel goed gaat. Ik hoef niks, een ander heeft de leiding en vertelt me gewoon wat ik moet doen, dat is zo lekker een keer."

Zorgtraject en werk

"De andere organisaties en/of instellingen trekken wel aan me, diegenen waar ik vruchteloos solliciteerde. Voor een prachtige bestuursfunctie, meestal secretaris, dat is het meeste werk. Ik heb het wel losgelaten dat ik dat moet, dat ik voor de samenleving iets vreselijk zinnigs moet doen, nee, ik ga nu gewoon doen wat ik leuk vind. Ik zit nu een jaar in dat zorgtraject, ik weet niet wat er daarna gebeurt, ik heb geen sollicitatieplicht, dat is wel reëel. Op zich zou ik er best vrede mee hebben om dit te kunnen blijven doen.

Ik had echt nooit gedacht dat ik er zo van op zou knappen, gewoon van een rustig baantje, ja natuurlijk heb je je verantwoordelijkheden dat een vogel z'n medicijnen krijgt en er gaan er ook een hoop dood, daar moet je tegen kunnen. Ze redden het niet allemaal. Je krijgt de ene week er een binnen die helemaal plat is en z'n kop niet hoog krijgt en drie weken later mag ie in de vijver en nog eens vier weken later is ie weer vrij. Daar doe je het voor."

Werk en samenwerking

"Of het gevoel, ik heb een buizerd in m'n hand! Weet je wel woooow. Of zo'n grote zeemeeuw, ik heb een meeuw in m'n hand! Degenen die bij de Vogelopvang blijven werken die zijn allemaal even gek als ik. Allemaal vak-idioten, want als je niet zo gek bent met die beesten, als je dat niet hebt, dan houd je het niet vol, want het is 90 procent hokken schoonmaken en als je een meeuw hebt met vis die de hele boel onderschijft in een bak van veertig graden, dat is wel vies natuurlijk. Daarna mag je 'm pakken en z'n pilletje geven, daar doe je het voor, maar je moet wel zwaar gestoord zijn met die vogels wil je het leuk blijven vinden."

"Dat gaat veel meer in goede samenwerking dan om top-down"

Het zijn gewoon de mensen. Nu ook, ik zou moeite hebben met: 'dit is de waarheid en zo moet het'

maar ze hebben er gewoon duizend keer meer verstand van dan ik natuurlijk en dat maakt het makkelijk. Ook houd ik heel erg van het overleggen, als ik bijvoorbeeld zeg: 'dat mereltje dat blijft maar eruit willen en is onrustig, ik heb 'm afgeplakt ...' Dat gaat veel meer in goede samenwerking dan om top-down zeg maar. Ik heb er geen moeite mee als iemand deskundiger is dan ik. Daar zit ik totaal niet mee. Als jij Engels hebt gestudeerd en ik Nederlands, dan is het logisch dat ik naar jou luister als het om Engels gaat, maar dan wil ik ook dat er naar mij geluisterd wordt als het om Nederlands gaat. Dat is soms heel moeilijk, want raadsleden dat zijn baasjes en hun wil is wet en hun visie is de waarheid en ik had dan heel vaak dat ik denk: ja maar. Dan vergeet je wel een paar subtiele feitjes daarin mee te nemen en als daar geen oor voor is, dan heb ik daar moeite mee. En bij de mindere baantjes, het schoonmaken enzo, daar word je gewoon belazerd als ze je loon berekenen, je uren, ze proberen altijd het onderste uit de kan te halen en daar word je natuurlijk ook niet goed van.

"Wat wou ik als kind, want in die armoede kom je er nooit aan toe daarover na te kunnen denken."

Ik ben nu ook een boek aan het schrijven; ik schrijf gewoon een bestseller, helemaal fantasy, serieus schrijven heb ik lang genoeg gedaan. Ik zat toen zonder werk en thuis en het lukte allemaal niet. Ik heb gedacht, wat wou ik als kind, want in die armoede kom je er nooit aan toe daarover na te kunnen denken. Ik wou eigenlijk altijd schrijfster worden, op school zeiden ze ook: dat gaat lukken. Waarom doe ik dat dan niet? Ik doe het gewoon, nu heb ik tijd, ik schrijf een boek. Er zijn ook cultuurbarbaren in mijn kring die ik het juist niet zou laten lezen. Als kind hebben ze me gepest, ik was hoogbegaafd op taal. Ik had ook wel eens een stukje geschreven, dan zeiden ze; 'het staat stikvol stijlfouten', dan zei ik 'nee dat is creatief schrijven, dat is niet fout.' Ik vind het heel lekker, omdat je dan al je kronkels kwijt kunt, ik heb heel veel fantasie, dat kun je dan op papier krijgen. Het gaat om een visioen, het is te mooi om waar te zijn dan moet het op papier, gewoon met pen en papier en dan corrigeren en op computer.

Ik hoop dat het lukt, dat zou leuk zijn. Het is ook discipline, het is blijven doen. De eerste aanzet is altijd leuk, je hebt een idee en je werkt, dat is leuk en daarna moet je er over heen en er door heen, dat is gewoon werken. Dit was om te kijken wat voor effect dat gaf daar ben ik wel heel erg in gegroeid. Het kan me niet veel schelen wat de rest van de wereld van alles vindt, ik heb ook geen baan meer waar dat belangrijk in is, ik doe gewoon waar ik zin in heb (wijst op de schilderijen aan de muur), gewoon wat kleur op de muur en dat waren allemaal kladjes, ik hang ze allemaal op. Zegt iemand: 'dat probeer ik ook altijd' en door stom toeval is dat dan bij mij gelukt.

Het is ook je beleving. Ik heb iets meer dan toen, maar eigenlijk heel weinig. Het is veel meer de rust die ik gevonden heb, doordat de kinderen de deur uit zijn, dus er verhongert niemand als je zonder brood thuiskomt."

Basisinkomen en energie

"Als je die armoede eruit haalt, komt de potentie los. Bij mij kwam dat jaar met die ontslagvergoeding energie los."

"Het basisinkomen als oplossing? Ik wou dat ze dat deden. Als je die armoede eruit haalt, komt de potentie los. Bij mij kwam dat jaar met die ontslagvergoeding energie los. De meeste mensen willen huisje boompje

beestje. Niet beknibbelen. Ik denk juist dat mensen meer met elkaar gaan doen als je die zorg eruit haalt. Dat 1-procent voorstel van Roemer, meer belasting, daar ben ik helemaal voor. Mensen willen dat zelf ook, meer betalen en dan de armoede weg. Wat is nu 1 procent? Het is 1 medaille. Hoeven zij zich ook niet meer rot te voelen voor hun geld."

En wat vind je van bewindvoering (als iemand al het financiële voor je regelt en je krijgt leefgeld)? "Die continue druk dat is zo zwaar, dan heb je het krap, maar met bewindvoering, dan weet je in elk geval dat je je gas en licht houdt, je huis houdt. Ik heb toen toch verteld dat de sociale dienst een keer tegen me zei: 'ach meisje, zoek een rijke vent' en nu hebben we de steeds de grap je moet er nog 's naar toe om het te vertellen, want ik heb een rijke vent, alles is opgelost! Ik ben wel een mazzelaar. Wat dat betreft heb ik gewoon heel veel mazzel gehad. Mijn vriend zegt altijd dat komt omdat je dat verdient, dan moet ik altijd zo lachen. Maar hij is zwaar bevooroordeeld, hij vindt het allemaal goed en leuk dat mij goede dingen overkomen, maar ik ben er niet zo aan gewend dat me goede dingen overkomen, daar moest ik aan wennen, me schuldig voelen. Misschien dat daarom het werk met die vogels ook wel zo leuk is, want dan kan je geven."

tekst: Ellie Smolenaars

beeld: Louis Brown

Elly beter leren kennen? Lees het uitgebreide interview in het boek Armoede Live! (2008) na. Elly deed ook mee aan de korte film 'Arm in een rijk land'.

Korte audiofragmenten en beelden staan op de site van Armoede Live 2008.

[Klik hier](#) om deze te beluisteren.

Armoede Live 10 jaar later' kwam tot stand dankzij de Sociale Alliantie en de Stichting Niet voor Jezelf.

Als je uit dit interview citeert, of van de kennis en ervaring van Elly gebruik maakt, dan willen we je vragen de bronverwijzing 'Armoede Live 10 jaar later' op te nemen, met de weblink naar dit volledige interview. Zo kunnen lezers de uitspraken altijd weer in de volledige context van dit interview lezen en plaatsen. Uit respect voor de geïnterviewden en met veel dank van alle betrokkenen.

Copyright: auteurs- en copyright berust bij de leveranciers van beeld en tekst. De Sociale Alliantie nodigt gebruikers uit tot respectvolle omgang met het gepubliceerde materiaal. Bij vragen rond gebruik van het materiaal kunt u zich wenden tot info@socialealliantie.nl